

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. birželio 29 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Donato Šerno (pranešėjas), Gedimino Sagačio ir Antano Simniškio (kolegijos pirmininkas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **atsakovės** (*duomenys neskelbtini*) kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. lapkričio 17 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės (*duomenys neskelbtini*) ieškinį atsakovei (*duomenys neskelbtini*) dėl žalos atlyginimo, tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, (*duomenys neskelbtini*), išvadą teikianti institucija Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių priežastinį ryšį ir neturtinės žalos atlyginimą teisės į privatų gyvenimą pažeidimo atveju, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė (*duomenys neskelbtini*) 2020 m. balandžio 6 d. kreipėsi į teismą, prašydama priteisti iš atsakovės (*duomenys neskelbtini*) 20 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą, 5 procentų metines palūkanas nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir 1220 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad (*duomenys neskelbtini*).
4. Ieškovės vertinimu, nors atsakovės klientų, taip pat ir ieškovės, neteisėtu duomenų įgijimu ir jų paviešėjimu bei kitų su tuo susijusių nusikalstamų veiksmų atlikimu yra kaltinami tretieji asmenys, atsakomybė šiuo konkrečiu atveju kyla ir atsakovei, kadangi ji, nors pati tiesiogiai ieškovės asmens duomenų tretiesiems asmenims neperdavė ir jų neviešino, bet nebuvo pakankamai apdairi ir rūpestinga, nesiėmė visų adekvačių asmens duomenų apsaugos priemonių, šių duomenų tinkamai neapsaugojo ir tokiu būdu sudarė sąlygas tretiesiems asmenims pasisavinti jos klientų asmens duomenis bei juos paviešinti.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Kauno apylinkės teismas 2022 m. birželio 13 d. sprendimu patenkino ieškinį – priteisė ieškovei (*duomenys neskelbtini*) iš atsakovės (*duomenys neskelbtini*) 20 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą ir 5 procentus metinių procesinių palūkanų nuo bylos teisme iškėlimo dienos (2020 m. balandžio 8 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo bei 1220 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Teismas taip pat iš atsakovės (*duomenys neskelbtini*) priteisė 103,52 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, valstybei bei 5566,85 Eur bylinėjimosi išlaidų trečiajam asmeniui (*duomenys neskelbtini*) atlyginimo.
6. Teismas nurodė, kad atsakovės neteisėtus veiksmus patvirtina Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos 2020 m. gegužės 8 d. išvada ir kaltinamasis aktas iš baudžiamosios bylos, iš kurių matyti, kad atsakovė pažeidė ne tik asmens duomenų apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus (tikslūs pažeidimai nurodyti Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos išvadoje), netinkamai tvarkė (*duomenys neskelbtini*) asmens duomenis, bet ir pažeidė bendro pobūdžio pareigą elgtis apdairiai, atidžiai ir rūpestingai – būdama profesionali verslininkė, nesiėmė elementarių saugumo priemonių kaip, pavyzdžiui, reguliarius darbuotojų slaptažodžių keitimas, o tai sudarė sąlygas neteisėtai pasisavinti ir paviešinti ieškovės asmens duomenis. Teismo vertinimu, atsakovės neteisėtus veiksmus – nesirūpinimą asmens duomenų apsaugos užtikrinimu ir nerūpestingą požiūrį, aplaidumą – patvirtina ir trečiojo asmens (*duomenys neskelbtini*) pateikti duomenys – 2021 m. sausio 29 d. atsiliepimas į ieškinį ir prie jo pridėta audito ataskaita, kurios antroje dalyje yra aprašyti atsakovės tarnybinių stočių trūkumai – nurodyta, kad nėra centralizuoto IT resursų valdymo, kad visi vartotojai prie serverių jungiasi su tais pačiais prisijungimais (angl. *accounts*), kurie turi visas (angl. *full admin*) teises, taigi ir prieigą prie absoliučiai visų duomenų. Atsakovei buvo žinoma apie šiuos nustatytus trūkumus, tačiau ji jų nepašalino. Būtent dėl visiems darbuotojams suteiktų *full admin* teisių, t. y. (*duomenys neskelbtini*), tretieji asmenys turėjo galimybę pasisavinti ieškovės duomenis.
7. Teismas priežastiniu ryšiu tarp atsakovės neteisėtų veiksmų ir ieškovei padarytos žalos laikė tai, kad būtent dėl neteisėtų atsakovės veiksmų, aplaidumo ir nerūpestingumo buvo sudarytos prielaidos tretiesiems asmenims pakankamai lengvai ir greitai, be didelių pastangų pasisavinti atsakovės turėtus ieškovės asmens duomenis ir (*duomenys neskelbtini*) bei šiuos duomenis paviešinti internete. Jeigu atsakovė būtų ėmusi bent minimalių priemonių klientų asmens duomenų apsaugai užtikrinti (reguliarius darbuotojų slaptažodžių keitimas, skirtingų specialistų

klientų duomenų atskyrimas) arba bent būtų įgyvendinusi jai paslaugas teikiančios (*duomenys neskelbtini*) rekomendacijas, tretieji asmenys nebūtų pasisavinę ieškovės asmens duomenų ir atitinkamai ieškovei nebūtų buvusi padaryta žala.

8. Teismo vertinimu, atsakovės kaltė pasireiškė tuo, kad atsakovė, būdama profesionali verslininkė, rinkdama ir tvarkydama (*duomenys neskelbtini*) asmens duomenis (*duomenys neskelbtini*), turėdama pareigą šiuos duomenis tvarkyti pagal atitinkamų įstatymų ir poįstatyminių aktų reikalavimus, trečiojo asmens (*duomenys neskelbtini*) informuota apie nustatytus pažeidimus asmens duomenų kibernetinio saugumo srityje, šių savo pareigų neįvykdė, nustatytų asmens duomenų saugumo trūkumų neištaisė ir neužtikrino asmens duomenų saugumo.
9. Teismas nusprendė, kad ieškovės patirtą neturtinę žalą patvirtina (*duomenys neskelbtini*) bei liudytojo (*duomenys neskelbtini*) parodymai, o ieškovės prašoma 20 000 Eur suma dėl atsakovės neteisėtų veiksmų ir aplaidumo patirtai neturtinei žalai atlyginti yra pagrįsta, proporcinga ir adekvati ieškovės patirtoms išgyvenimams, praradimams bei kilusioms pasekmėms. Teismas pažymėjo, kad 20 000 Eur suma, atsižvelgiant į ieškovės pajamas, jai nėra labai didelė. (*duomenys neskelbtini*).
10. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės (*duomenys neskelbtini*) apeliacinį skundą, 2022 m. lapkričio 17 d. nutartimi pakeitė Kauno apylinkės teismo 2022 m. birželio 13 d. sprendimą dėl iš atsakovės (*duomenys neskelbtini*) priteisto bylinėjimosi išlaidų trečiajam asmeniui (*duomenys neskelbtini*) atlyginimo – priteistą 5566,85 Eur išlaidų atlyginimą sumažino iki 1000 Eur. Kitą teismo sprendimo dalį paliko nepakeistą.
11. Kolegija nurodė, kad asmens duomenų valdytojo atsakomybė už jam patikėtų ir surinktų asmens duomenų neapsaugojimą, dėl ko šie duomenys buvo pagrobti ir paviešinti, yra deliktinė civilinė atsakomybė.
12. Kolegijos vertinimu, atsakovė nesiėmė reikiamų priemonių (*duomenys neskelbtini*) surinktų duomenų apsaugai, t. y. nebuvo pakankamai atidi ir rūpestinga. Kolegija nurodė, kad nors atsakovė formaliai priėmė lokalius aktus, reglamentuojančius asmens duomenų tvarkymą ir apsaugą, tačiau realiai atsakovės taikytos priemonės neužtikrino tokio saugumo lygio, kuris atitiktų saugotinių asmens duomenų pobūdį ir jų tvarkymo keliamą riziką. Teismas nustatė, kad atsakovė rinko ir saugojo (*duomenys neskelbtini*) asmenų duomenis, dėl to turėjo pasirūpinti aukštesnio lygio šių duomenų apsauga negu įprasta, tačiau atsakovė nesiėmė pakankamų priemonių (*duomenys neskelbtini*) duomenims apsaugoti, nes nebuvo užtikrintas sistemingas slaptažodžių keitimas, jų sudėtingumo lygio nustatymas (atsakovės naudoti slaptažodžiai nesudėtingi, itin nuspėjami – darbuotojų vardai, pavardės), ribotas priėjimas prie informacijos darbuotojams, kuri jiems nėra reikalinga ((*duomenys neskelbtini*)). Kolegija taip pat nustatė, kad atsakovė pradėjo naudoti naująją turinio valdymo sistemą nuo (*duomenys neskelbtini*), tačiau senoji turinio valdymo sistema, iš kurios (*duomenys neskelbtini*) buvo pasisavinti duomenys, nebuvo panaikinta, t. y. atsakovė, naudodama naują turinio valdymo sistemą, nepasirūpino senąją sistemą panaikinti, tai būtų pašalinę galimybę iš jos pasisavinti duomenis. Kolegija nurodė, kad faktą, jog atsakovė nesiėmė pakankamų asmens duomenų apsaugos priemonių, patvirtina ir Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos nustatyti Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo pažeidimai. Be to, aplinkybė, kad prie duomenų buvo prieita be jokio įsilaužimo, kolegijos vertinimu, tik patvirtina, jog duomenys nebuvo tinkamai saugomi, t. y. tretiesiems asmenims net nereikėjo įdėti pastangų ir specialių žinių tam, kad pasisavintų atsakovės sukauptus (*duomenys neskelbtini*) asmens duomenis.
13. Teisėjų kolegija atmetė atsakovės argumentus, jog neįrodyta, kad (*duomenys neskelbtini*). Kolegija nusprendė, kad (*duomenys neskelbtini*).
14. Spręsdamas dėl neturtinės žalos dydžio teismas nurodė, kad atsakovės surinkti ieškovės asmens duomenys tapo vieši, todėl ieškovė neabejotinai patyrė neturtinę žalą. Pažymėta, kad neturtinei žalai atsirasti pakako vien fakto, kad ieškovės asmens duomenys pateko pas trečiuosius asmenis, (*duomenys neskelbtini*), o platesnis tokių duomenų viešinimas tik didino neturtinės žalos mastą. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad: 1) atsakovė nesiėmė elementarių apsaugos priemonių, siekdama apsaugoti (*duomenys neskelbtini*) asmens duomenis; 2) buvo paviešinti (*duomenys neskelbtini*); 3) (*duomenys neskelbtini*) (atskleidimas neribotam asmenų ratui); 4) (*duomenys neskelbtini*); 5) (*duomenys neskelbtini*); 6) (*duomenys neskelbtini*); 7) (*duomenys neskelbtini*), nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas, priteisdamas 20 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą, tinkamai įvertino patirtos neturtinės žalos mastą. Teisėjų kolegija kaip nepagrįstą atmetė atsakovės argumentą, kad, nustatant neturtinės žalos dydį, turėjo būti atsižvelgta į atsakovės sunkią finansinę padėtį ((*duomenys neskelbtini*)). Teisėjų kolegija pažymėjo, kad atsakovės turtinė padėtis yra tik vienas iš daugelio kriterijų nustatant neturtinės žalos dydį. Šiuo atveju atsakovės verslo pobūdis ((*duomenys neskelbtini*)) leidžia spręsti, kad priteista suma atsakovei neturėtų būti laikoma itin didele. Tai, kad atsakovės finansinė padėtis (pagal buhalterinius dokumentus) šiuo metu nėra gera, atsižvelgiant į nustatytą aplinkybių visumą, į tai, kad padaryti nuostoliai turi būti atlyginti visiškai (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.251 straipsnio 1 dalis), nesudaro pagrindo mažinti priteistos neturtinės žalos atlyginimą.
15. Kolegija taip pat pažymėjo, kad atsakovės nurodytos bylos, kuriose buvo priteisiami mažesni neturtinės žalos atlyginimo dydžiai, skiriasi nuo nagrinėjamos bylos, t. y. nė vienoje iš nurodytų bylų nebuvo sprendžiamas klausimas dėl neturtinės žalos atlyginimo dydžio už netinkamą asmens duomenų saugojimą, lėmusį asmens duomenų (*duomenys neskelbtini*) paviešinimą internete. Tuo tarpu Kauno apygardos teisme (*duomenys neskelbtini*) buvo išnagrinėta analogiška civilinė byla Nr. (*duomenys neskelbtini*), kurioje teismas nukentėjusios dėl to paties įvykio kaip ir ieškovė šioje byloje patirtą neturtinę žalą įvertino 7000 Eur, nustatęs, jog nebuvo įrodyta, kad (*duomenys neskelbtini*). Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad buvo (ir yra) (*duomenys neskelbtini*), o tai neabejotinai turi reikšmę neturtinės žalos dydžiui ir leidžia spręsti, kad priteista suma (20 000 Eur) yra pagrįsta bei atitinkanti teisinę praktiką.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

16. Kasaciniu skundu atsakovė (*duomenys neskelbtini*) prašo Kauno apylinkės teismo 2022 m. birželio 13 d. sprendimą ir Kauno apygardos teismo 2022 m. lapkričio 17 d. nutartį pakeisti, sumažinant ieškovės naudai priteistą žalos atlyginimo dydį iki 1000 Eur. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 16.1. Teismai, priimdami sprendimus, tinkamai nenustatė teisinio priežastinio ryšio, nesivadovavo *conditio sine qua non* (privaloma sąlyga) testu.
 - 16.2. Skundžiamais teismų sprendimais nebuvo konstatuota solidarioji atsakovės ir trečiųjų asmenų atsakomybė už ieškovės patirtą neturtinę žalą, tačiau nustatydami žalos dydį teismai atsižvelgė ne tik į atsakovės, bet ir į trečiųjų asmenų veiksmus. Ieškovės patirtą neturtinę žalą nulėmė ne tik atsakovės neveikimas, bet ir trečiųjų asmenų veiksmai – neteisėtas asmens duomenų pasisavinimas ir jų paviešinimas. Trečiųjų asmenų aktyvių (nusikalstamų) veiksmų rezultatas iš esmės ir nulėmė žalingų padarinių atsiradimą. Priežastinis ryšys tarp atsakovės neveikimo ir ieškovės patirtos neturtinės žalos laikytinas teisiskai permelyg nutolusiu ir neleidžia taikyti atsakovei atsakomybės už trečiųjų asmenų veiksmus. Žalos atlyginimas iš atsakovės galėjo būti priteistas tik nustačius solidariąją atsakomybę, o šios aplinkybės ieškovė neįrodinėjo.
 - 16.3. Buvo nustatytas nepagrįstai didelis ieškovės patirtos žalos dydis. Reikšmingesnių neturtinių vertybių pažeidimo atvejais toks žalos atlyginimas, koks buvo priteistas ieškovei, nepriteisiamas (pvz., Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje

Nr. e2A-313-798/2017, Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. gruodžio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2-838-730/2019, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-344-701/2021). Be to, (*duomenys neskelbtini*).

17. Ieškovė (*duomenys neskelbtini*) atsiliepimu į kasacinį skundą prašo atsakovės kasacinį skundą atmesti ir Kauno apylinkės teismo 2022 m. birželio 13 d. sprendimą bei Kauno apygardos teismo 2022 m. lapkričio 17 d. nutartį palikti nepakeistus. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 17.1. Teismai tinkamai nustatė priežastinį ryšį. Nors nusikalstamą veiką atliko tretieji asmenys, sąlygas šiai nusikalstamai veikai atlikti sudarė būtent atsakovė savo neteisėtais veiksmais. Jeigu atsakovė būtų tinkamai saugojusi ieškovės asmens duomenis, tretieji asmenys nebūtų jų pasisavinę ir paviešinę, t. y. ieškovei nebūtų buvusi padaryta neturtinė žala.
- 17.2. Teismai, pasisakydami dėl ieškovės patirtos neturtinės žalos dydžio, tinkamai įvertino visas individualias bylos aplinkybes – (*duomenys neskelbtini*).
- 17.3. Teismai neturėjo pagrindo, nustatydami neturtinės žalos atlyginimo dydį, tokio pobūdžio byloje jį lyginti su sveikatos sužalojimo byloje priteistino neturtinės žalos atlyginimo dydžiais, kadangi šių bylų kategorijos skiriasi. (*duomenys neskelbtini*).

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl priežastinio ryšio

18. Deliktinė civilinė atsakomybė yra turtinė prievolė, atsirandanti dėl žalos padarymo neįvykdžius įstatymuose nustatytos pareigos (neteisėtas neveikimas) arba atlikus veiksmus, kuriuos įstatymai draudžia atlikti, arba pažeidus bendro pobūdžio pareigas elgtis atidžiai ir rūpestingai (CK 6.245 straipsnio 4 dalis, 6.246 straipsnis). Prievolė atlyginti turtinę ir (ar) neturtinę žalą atsakovui kyla konstatavus, kad yra visos deliktinės atsakomybės sąlygos, būtinos tokiai prievolei atsirasti, t. y.: 1) neįvykdyta įstatymuose nustatyta pareiga (neteisėtas neveikimas) arba atlikti veiksmai, kuriuos įstatymai draudžia atlikti, arba pažeista bendro pobūdžio pareiga elgtis atidžiai ir rūpestingai, 2) yra padaryta turtinė ir (ar) neturtinė žala; 3) yra priežastinis ryšys tarp neteisėtos veikos ir kilusių neigiamų padarinių – žalos; 4) žalą padaręs asmuo yra kaltas (išskyrus įstatymuose nustatytas atsakomybės be kaltės išimtis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. rugsėjo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-351/2011). Taigi, deliktinės civilinės atsakomybės taikymui būtina nustatyti visas šias civilinės atsakomybės taikymo sąlygas, įskaitant ir pačios žalos padarymo faktą bei jos dydį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-281-421/2022, 51 punktas).
19. Priežastinis ryšys, kaip civilinės atsakomybės sąlyga, reglamentuojamas CK 6.247 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję su veiksmais (veikimu, neveikimu), nulėmusiais skolininko civilinę atsakomybę tokiu būdu, kad nuostoliai pagal jų ir civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksmų (veikimo, neveikimo) rezultatu. Toks priežastinio ryšio taikymas atitinka civilinės atsakomybės tikslą kompensuoti padarytus nuostolius, kurių atsiradimas yra susijęs su veikimu ar neveikimu, dėl kurio šie nuostoliai atsirado (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-53/2010; 2013 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-607/2013, 2019 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-320-916/2019, 69–70 punktai; 2020 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-174-695/2020, 53 punktas; 2023 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-108-381/2023, 40 punktas).
20. Kasacinio teismo praktikoje priežastinio ryšio nustatymo procesas civilinėje byloje sąlygiškai išskiriamas į du etapus. Pirmame etape *conditio sine qua non* testu nustatomas faktinis priežastinis ryšys ir sprendžiama, ar žalingi padariniai kyla iš neteisėtų veiksmų, t. y. nustatoma, ar žalingi padariniai būtų atsiradę, jeigu nebūtų buvę neteisėto veiksmo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-108-381/2023, 41 punktas). *Conditio sine qua non* testas lemia būtinumą nustatyti, ar neteisėti veiksmai buvo būtina žalos atsiradimo priežastis (būtina priežastis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-288-1075/2021, 33 punktas). Kitame etape nustatomas teisinis priežastinis ryšys, kai sprendžiama, ar padariniai teisine prasme nėra pemelyg nutolę nuo neteisėto veiksmo (neveikimo). Nustatant teisinį priežastinį ryšį reikia įvertinti atsakovo, jeigu jis elgtųsi kaip protingas ir apdairus asmuo, galimybę neteisėtų veiksmų atlikimo metu numatyti žalos atsiradimą, neteisėtais veiksmais pažeistos teisės ar teisėto intereso prigimtį ir vertę bei pažeisto teisinio reglamentavimo apsauginį tikslą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-393-916/2019, 36 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
21. Daugeto priežasčių atveju pagal neteisėtų veiksmų ir kilusią žalą saistančio priežastinio ryšio pobūdį konstatuojamas bendrininkavimas. Kasacinio teismo praktikoje skiriamas bendrininkavimas plačiąja prasme (apima visus skolininkų daugeto atvejus, įskaitant ir dalinės atsakomybės) ir bendrininkavimas siaurąja prasme (konstatuojama solidarioji skolininkų atsakomybė). Bendrininkavimo siaurąja prasme atvejai gali būti skirstomi į subjektyvųjį ir objektyvųjį bendrininkavimą. Subjektyvusis bendrininkavimas – tai atvejai, kai keli pažeidėjai veikia bendrai, t. y. turėdami bendrą ketinimą sukelti žalą. Objektyvusis bendrininkavimas – tai atvejai, kai žala atsiranda tik dėl kelių atskirų, pavienių priežasčių sąveikos, t. y. keli pažeidėjai veikia atskirai neturėdami bendro ketinimo sukelti žalą, vienas apie kito neteisėtus veiksmus dažniausiai nežinodami, tačiau žala atsiranda tik dėl to, kad kiekvieno jų veiksmai buvo būtinoji žalos atsiradimo priežastis. Objektyviojo bendrininkavimo atveju pažeidėjų veiksmų bendrumas nėra akivaizdžiai išreikštas. Jokio susitarimo sukelti žalą ar dalyvauti atliekant neteisėtus veiksmus nėra. Vis dėlto kiekvienas iš pažeidėjų prisideda prie žalos atsiradimo iš esmės – be jo žala (visa apimtimi) apskritai nebūtų atsiradusi. Taigi šiuo atveju konstatuojamas teisinio priežastinio ryšio tarp kiekvieno iš pažeidėjų veiksmų ir atsiradusios žalos egzistavimas. Kadangi objektyviojo bendrininkavimo atveju kelios priežastys yra atskiros, tačiau priklausomos viena nuo kitos, tai atsizvelgiant į šią priklausomybę galima konstatuoti žalos nedalomumą bei veiksmų bendrumą objektyviaja prasme (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-144/2014; 2015 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-665-969/2015; 2016 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-132-695/2016, 24 punktas; 2021 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-344-701/2021, 28 punktas; 2022 m. sausio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-130-1075/2022, 48 punktas).
22. Objektyviojo bendrininkavimo atveju turi būti nustatytas kiekvieno bendrininko veiksmų ryšys su ta pačia kilusia žala. Objektyviojo bendrininkavimo atveju solidarioji atsakomybė taikoma ne dėl to, kad preziumuojamas kiekvieno asmens veiksmų ir kilusių padarinių priežastinis ryšys, o dėl to, jog nustatoma, kad kiekvieno asmens veiksmai yra būtini visai žalai atsirasti. Todėl turi būti nustatytas faktinis ir teisinis priežastinis kiekvienos priežasties ir kilusių padarinių ryšys (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-59-1075/2020, 32 punktas; 2021 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-288-1075/2021, 26 punktas). Be kita ko, jeigu skolininkų pareiga yra solidari, tai kreditorius turi teisę reikalauti, kad prievolę įvykdytų tiek visi ar keli skolininkai bendrai, tiek bet kuris iš jų skyrium, be to, tiek ją visą, tiek jos dalį (CK 6.6 straipsnio 4 dalis).

23. Nagrinėjami atveju ieškovė, įgyvendindama Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 13 straipsnyje įtvirtintą dispozityvumo principą, reikė ieškinį atsakovei (*duomenys neskelbtini*) ir ieškinio faktiniu pagrindu nurodė aplinkybes, patvirtinusias atsakovės pareigos užtikrinti duomenų apsaugą pažeidimą. Ieškovė neįrodinėjo atsakovės (*duomenys neskelbtini*) ir trečiųjų asmenų prievolės atlyginti žalą solidarumo. Tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad atsakovės neteisėti veiksmai (tinkamai neįvykdyta pareiga užtikrinti asmens duomenų apsaugą) priežastiniu ryšiu yra susiję su ieškovei padaryta žala, kadangi, nesant atsakovės neteisėtų veiksmų, ieškovės duomenys nebūtų buvę pavogti ir paviešinti.
24. Kasaciniame skunde nurodoma, kad atsakovės padarytas asmens duomenų apsaugos pažeidimas nėra susijęs su ieškovei padaryta žala, t. y., atsakovės vertinimu, teismai netinkamai pritaikė *conditio sine qua non* testą, nepagrįstai nekonstatavo atsakovės ir trečiųjų asmenų prievolės solidarumo, tačiau, priteisdami žalos atlyginimą, įvertino ir trečiųjų asmenų veiksmus (ieškovės duomenų paviešinimą). Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus atmeta kaip nepagrįstus.
25. Bylą nagrinėjusių teismų nustatyta, kad atsakovė netinkamai tvarkė (*duomenys neskelbtini*) duomenis – Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos 2020 m. gegužės 8 d. išvada patvirtina atsakovės padarytus asmens duomenų teisinės apsaugos pažeidimus. Nustatyta, kad atsakovė saugojo (*duomenys neskelbtini*) asmens duomenis, tačiau neužtikrino elementarių saugumo priemonių: sisteminio slaptažodžių keitimo, jų sudėtingumo lygio nustatymo (slaptažodžiai buvo nesudėtingi, nuspėjami – darbuotojų vardai, pavardės), neužtikrino riboto priejimo prie informacijos, dėl to (*duomenys neskelbtini*) ir kt. Teismai taip pat nustatė, kad atsakovė (*duomenys neskelbtini*) pradėjo naudoti naują turinio valdymo sistemą, tačiau senoji valdymo sistema, (*duomenys neskelbtini*), nebuvo panaikinta. Apie netinkamą asmens duomenų apsaugą atsakovei buvo žinoma iš (*duomenys neskelbtini*) atliktos IT sistemų audito ataskaitos. Teismai nurodė, kad lokaliųjų aktų, reglamentuojančių asmens duomenų apsaugą, priėmimas nepaneigia atsakovės neteisėtų veiksmų buvimo fakto. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad ginčo dėl atsakovės neteisėtų veiksmų kasaciniame teisme nekyla.
26. Atsižvelgiant į byloje nustatytus ir neginčijamus atsakovės neteisėtus veiksmus, sutiktina su teismų išvada, kad atsakovės veiksmai buvo būtina ieškovei padarytos žalos atsiradimo priežastis, t. y. jei atsakovė būtų tinkamai įvykdžiusi pareigą užtikrinti (*duomenys neskelbtini*) duomenų apsaugą, žala ieškovei nebūtų buvusi padaryta – tretiesiems asmenims nebūtų buvę galimybės atlikti neteisėtus veiksmus šiuos duomenis pasisavinant ir juos paviešinant. Taigi, priešingai nei teigiama kasaciniame skunde, *conditio sine qua non* testas nagrinėjamoje byloje pritaikytas tinkamai. Teisėjų kolegija taip pat nusprendžia, kad teisinis priežastinis ryšys nagrinėjami atveju nelaikytinas per daug nutolusiu nuo kilusių padarinių. Tokia išvada darytina atsižvelgiant, be kita ko, į numatomumo kriterijų – atsakovė, būdama (*duomenys neskelbtini*), verslininkė, neabejotinai suprato ir (ar) turėjo suprasti bei numatyti galimas neteisėtų veiksmų (pareigos užtikrinti asmens duomenų apsaugą) neįvykdymo pasekmes, t. y. riziką, kad, tretiesiems asmenims pasisavinus šiuos duomenis, bus padaryta žala (*duomenys neskelbtini*) teisei į privatumą, galimas duomenų paviešinimas, (*duomenys neskelbtini*) reputacijos pablogėjimas ir kt. Be to, pažeistos itin reikšmingos teisinės vertybės – ypatingų asmens duomenų teisinė apsauga, teisė į privatų gyvenimą – suponuoja itin kruopštų ir atidų, nuolatinį rūpinimąsi aptariamais pareigos tinkamu vykdymu. Šio standarto neatitinka teismų nustatytas atsakovės neteisėtas elgesys.
27. Teisėjų kolegija taip pat atmets kaip nepagrįstą atsakovės argumentą, jog nustatant žalos dydį nepagrįstai buvo atsižvelgta į trečiųjų asmenų veiksmus (duomenų paviešinimą), nes nebuvo konstatuotas prievolės solidarumas. Pažymėtina, kad daugeto priežasčių atveju neabejotinai atsižvelgiama į visų žalą lėmusių priežasčių sąveiką ir bendrai nukentėjusiajam sukeltą žalą. Kitoks vertinimas prieštarautų visiškam žalos atlyginimo principui (CK 6.251 straipsnis), nes, žalą nustatčius neatsižvelgiant į visų žalai kilti būtinų priežasčių sąveiką, nukentėjusiojo interesai būtų apginti tik iš dalies.
28. Be kita ko, proceso dispozityvumo principas leidžia asmeniui, kuris mano, kad jo civilinės teisės yra pažeistos, savo nuožiūra pasirinkti teisės gynimo būdą (būdus) bei atitinkamai suformuluoti savo ieškinio reikalavimą (reikalavimus), t. y. ieškovas gali prašyti teismo taikyti vieną ar iš karto kelis civilinės teisės gynimo būdus, jeigu įstatymuose nenustatyta konkretus tos civilinės teisės gynimo būdo (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. balandžio 14 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-7-120-701/2022 56 punktą; 2023 m. vasario 2 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-9-381/2023 24 punktą). Asmuo, suformuluodamas ieškinio pagrindą ir dalyką, nustato teismo nagrinėjimo objektą ir ribas. Teismai, vykdydami savo pareigą teisingai išspręsti bylą, nustatyti subjektinės teisės pažeidimą ir ją ginti (CPK 2 straipsnis), privalo, neperžengdamas asmens ieškinio nustatytų ribų, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, išsamiai, visapusiškai ir objektyviai ištirti bei įvertinti konkrečios bylos faktus, atskleisti bylos esmę ir sprendimu nustatyti, ar pareiškusio ieškinį asmens teisės, įstatymu saugomi interesai pažeisti ir kokių teisiniu būdu jie gintini (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 17 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-217/2010; 2021 m. gegužės 28 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-136-916/2021 29 punktą; 2023 m. vasario 2 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-9-381/2023 31 punktą). Teisėjų kolegija nurodo, kad, nagrinėjami atveju ieškovei nusprendus savo pažeistas teises ginti reikiant ieškinį tik vienam iš solidarinių skolininkų, atitinkamai nurodžius ieškinio pagrindą sudarančias faktines aplinkybes dėl atsakovės civilinės atsakomybės sąlygų, teismai neturėjo pagrindo spręsti dėl kitų solidarinių skolininkų civilinės atsakomybės sąlygų.
29. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad teismai tinkamai taikė ir aiškino CK 6.247 straipsnį ir pagrįstai konstatavo priežastinį ryšį, esantį tarp atsakovės neteisėtų veiksmų (netinkamai vykdytos pareigos saugoti asmens duomenis) ir ieškovei kilusios žalos. Kasacinio skundo argumentai yra teisiškai nepagrįsti, todėl atmetami.

Dėl neturtinės žalos dydžio

30. CK 2.23 straipsnio 4 dalis nustato, kad privataus asmens gyvenimo duomenų, nors ir atitinkančių tikrovę, paskelbimas, taip pat asmeninio susirašinėjimo paskelbimas pažeidžiant CK 2.23 straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatytą tvarką, taip pat įėjimas į asmens gyvenamąjį būstą be jo sutikimo, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, asmens privataus gyvenimo stebėjimas ar informacijos rinkimas apie jį pažeidžiant įstatymą bei kiti neteisėti veiksmai, kuriais pažeidžiama teisė į privatų gyvenimą, yra pagrindas pareikšti ieškinį dėl tokių veiksmų padarytos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo.
31. Asmens teisė į privatų gyvenimą gali būti pažeista, be kita ko, tais atvejais, kai nustatomas asmens duomenų tvarkymo pažeidimas. Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (redakcija, galiojusi iki 2018 m. liepos 15 d.) 54 straipsnio 1 dalis nustatė, kad asmuo, patyręs žalą dėl neteisėto asmens duomenų tvarkymo arba kitų duomenų valdytojo ar duomenų tvarkytojo, taip pat dėl kitų asmenų veiksmų (neveikimo), pažeidžiančių šio įstatymo nuostatas, turi teisę reikalauti atlyginti jam padarytą turtinę ir neturtinę žalą. Pagal aptariamą straipsnio 2 dalį, turtinės ir neturtinės žalos dydį nustato teismai.
32. Neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais (CK 6.250 straipsnio 1 dalis). CK 6.250 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti bendrieji kriterijai, į kuriuos visais atvejais atsižvelgia teismai, nustatydamos neturtinės žalos dydį: neturtinės žalos padariniai, šių žalą padariusio asmens kaltė, jo turtinė padėtis, padarytos turtinės žalos dydis bei kitos turinčios reikšmės bylai aplinkybės, taip pat sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijai (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 2 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-347-687/2018 83 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką; 2023 m. kovo 21 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-101-469/2023 81 punktą). Kadangi neturtinės žalos dydį pagrindžiančių kriterijų sąrašas nebaigtinis, o kiekvieno konkrečių atveju pažeidžiama skirtinga įstatymo saugoma teisinė vertybė ir neturtinė žala patiriama individualiai, tai teismai turėtų spręsti dėl materialios kompensacijos už patirtą neturtinę žalą dydžio, aiškindamasis ir vertindamas individualias bylai svarbias neturtinės žalos padarymo aplinkybes ir kitus faktus,

reikšmingus nustatant tokio pobūdžio žalos dydį, atsižvelgdamas į įstatyme bei teismų praktikoje įtvirtintus ir teismo šiuo konkrečiu atveju reikšmingais pripažintus kriterijus, į kurių visumą įeina ir aplinkybės, dėl kurių neturtinės žalos atlyginimo dydis gali būti nustatytas ir mažesnis už reikalaujamą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-26/2009).

33. Pagal formuojamą teismų praktiką, kuri grindžiama principu, jog kuo aiškesnė ir svarbesnė vertybė, tuo stipriau ji ginama, vienas iš reikšmingų neturtinės žalos atlyginimo dydžio nustatymo ir teisingo atlyginimo veiksnių yra teisinis gėris, į kurį kėsintasi ir dėl kurio pažeidimo padaryta prašoma atlyginti neturtinė žala (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-144/2014). Nustatant ieškoviui atlygintinos neturtinės žalos dydį, pažeistos vertybės reikšmingumas turi būti vienas iš lemiamų kriterijų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-144/2014).
34. Pažymėtina, kad teisingumo principo taikymas apima ir lyginamąjį aspektą, kai atsižvelgiama į panašiose savo faktinėmis aplinkybėmis kitose bylose priteistą žalos atlyginimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-677-969/2015). Vis dėlto kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad kiekvienas neturtinės žalos atlyginimo atvejis yra individualus, t. y. kiekvienam atvejui asmenys patiria individualius išgyvenimus ir praradimus, kuriuos įrodinėja skirtingomis priemonėmis ir grindžia atskiromis faktinėmis aplinkybėmis, todėl kitose bylose teismo nustatytas priteistino žalos atlyginimo dydis nelaikytinas (ir nėra prilyginamas) kasacinio teismo formuojamomis bendrosiomis teisės taikymo ir aiškinimo taisyklėmis, privalomomis ir teismų taikytinomis kitose panašiose bylose (CPK 4 straipsnis) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 27 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-288/2014).
35. Kasacinio teismo praktikoje pripažįstama ir tai, kad nustatant neturtinės žalos dydį būtina atsižvelgti ir į Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – ir EŽTT) praktikoje dėl panašių pažeidimų priteisiamus neturtinės žalos (teisingo atlyginimo) dydžius pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvų apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 41 straipsnį (šiuo aspektu žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gruodžio 22 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-339-684/2021 81 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką; 2023 m. kovo 23 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-100-969/2023 70 punktą).
36. Nagrinėjamu atveju ieškovė dėl atsakovės neteisėtų veiksmų (asmens duomenų apsaugos pažeidimo, lėmusio ir teisės į privatų gyvenimą pažeidimą) prašė priteisti 20 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą. Tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad ieškovės prašomas priteisti neturtinės žalos atlyginimo dydis yra teisiskai pagrįstas. Kasaciniame skunde atsakovė ginčija šią teismų išvadą ir nurodo, kad didesnės teisinės vertybės – sveikatos – pažeidimo atveju nėra priteisiamas tokio dydžio žalos atlyginimas, koks teismų buvo priteistas nagrinėjamu atveju. Atsakovės vertinimu, pakankamas neturtinės žalos atlyginimas nagrinėjamu atveju yra 1000 Eur. Kasacinio skundo argumentą dėl netinkamai taikyto CK 6.250 straipsnio ir priteisto nepagrįstai didelio neturtinės žalos atlyginimo dydžio teisėjų kolegija pripažįsta iš dalies pagrįstu.
37. Teisės į privatumą pažeidimo atveju Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje priteisiamas neturtinės žalos atlyginimo dydis svyruoja nuo 3500 Lt (1014 Eur) iki 15 000 Lt (4344 Eur). Pavyzdžiui, civilinėje byloje, kurioje pripažinta, kad ieškovės teisė į privatų gyvenimą buvo pažeista spaudoje išplatintus apsinuoginusios besilaukiančios ieškovės nuotrauką be jos sutikimo, ieškovei buvo priteistas 5000 Lt neturtinės žalos atlyginimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. birželio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-290/2009); kitoje byloje nustatius, kad spaudoje buvo paviešinta informacija apie ieškovo nesantuokinį sūnų, lytinio gyvenimo iki santuokos detales, ieškoviui buvo priteistas 10 000 Lt neturtinės žalos atlyginimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugpjūčio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-393/2008); asmenims, kurie, sustabdyti per policijos reidą, buvo be sutikimo filmuojami ir ši medžiaga buvo išviešinta visuomenės informavimo priemonėse, nuspręsta priteisti po 5000 Lt neturtinės žalos atlyginimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-394/2008); už spaudoje paskelbtą informaciją apie ieškovo sąsajas su nusikalstamomis grupuotėmis, dalyvavimą kontrabandinio pobūdžio nusikalstamose veikose, nustatius atsakovo civilinės atsakomybės sąlygas, ieškoviui priteistas 3500 Lt neturtinės žalos atlyginimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. balandžio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-280/2005).
38. Europos Žmogaus Teisių Teismas bylose *Mertinas ir Mertinienė prieš Lietuvą* bei *Žvagulis prieš Lietuvą* nusprendė, kad nacionalinis teismas, pareiškėjui Žvaguliui nustatydamas 10 000 Lt (2900 Eur) neturtinės žalos atlyginimą bei pareiškėjams Mertinui ir Mertinenei – kiekvienam po 15 000 Lt (4350 Eur) neturtinės žalos atlyginimą, kruopščiai atsižvelgė į teismų praktiką, pagal kurią atlyginimų sumos skiriasi priklausomai nuo pažeistos vertybės; be to, EŽTT neatrodė, kad pareiškėjams priteista suma jos nustatymo metu remtyg maža (EŽTT 2016 m. gruodžio 1 d. nutarimas byloje *Mertinas ir Mertinienė prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 43579/09, ir 2017 m. sausio 26 d. nutarimas byloje *Žvagulis prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 8619/09). Byloje *Mockutė prieš Lietuvą* nustatius teisės į privatumą ir religijos laisvę pažeidimus, pareiškėjai priteista 8000 Eur kompensacija. Šioje byloje, be kita ko, nustatyta, kad buvo paviešinta itin jautri informacija apie ieškovės privataus gyvenimą, įskaitant pareiškėjos ligos diagnozę (EŽTT 2018 m. vasario 27 d. sprendimas byloje *Mockutė prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 66490/09). Byloje *Cârstea prieš Rumuniją* nustatytas teisės į privatą gyvenimą pažeidimas – vietiniame laikraštyje išspausdintas straipsnis apie pareiškėją, universiteto profesorius, ir aprašytas prieš 19 metų įvykęs pareiškėjo seksualinio gyvenimo incidentas, pareiškėjas apkaltintas kyšininkavimu, šantažu, vaiku seksualiniu išnaudojimu ir seksualiniais nukrypimais, be kita ko, publikacijoje buvo pateiktos nuogo ir seksu užsiimančio vyro (tariamai – pareiškėjo, nes veido nebuvo matyti) nuotraukos. Teismas nusprendė pareiškėjui priteisti 4500 Eur neturtinės žalos atlyginimą (EŽTT 2015 m. lapkričio 4 d. sprendimas byloje *Cârstea prieš Rumuniją*, peticijos Nr. 20531/06). Byloje *Volodina prieš Rusiją* nagrinėjant pareiškėjos skundą dėl valdžios institucijų neįvykdytos pareigos apsaugoti pareiškėją nuo pasikartojančio jos gyvenimo partnerio kibernetinio smurto, minėtam partneriui sukūrus netikrus profilius jos vardu, paviešinus jos intymias nuotraukas, sekus jos judėjimą GPS įrenginiu, teismas nusprendė, kad Rusijos valdžios institucijos nesugebėjo apsaugoti smurto šeimoje aukos nuo pakartotinio smurto elektroninėje erdvėje ir patraukti kaltininko baudžiamojon atsakomybėn. Pareiškėjai priteistas 7500 Eur neturtinės žalos atlyginimas (EŽTT 2021 m. rugsėjo 14 d. sprendimas byloje *Volodina prieš Rusiją*, peticijos Nr. 40419/19). Byloje *Y. G. prieš Rusiją* nustatius, kad valdžios institucijos nesiėmė tinkamu priemoniu pareiškėjo sveikatos duomenų konfidencialumui apsaugoti (pareiškėjas sirgo ŽIV ir hepatitu) ir neįstovė ju atskleidimo incidento (šiuos duomenis kompaktiniuose diskuose galima buvo įsivežti Maskvos turauje), pareiškėjui priteistas 7500 Eur neturtinės žalos atlyginimas (EŽTT 2022 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas byloje *Y. G. prieš Rusiją*, peticijos Nr. 8647/12).
39. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad EŽTT praktikoje nurodoma, jog smurto elektroninėje erdvėje veiksmai, taip pat priekabiavimo ir piktavališko apsimetinėjimo elektroninėje erdvėje veiksmai priskirtini prie smurto prieš moteris ir vaikus formu, galinčiu pakenkti jų fiziniams ir psichiniams neličiamumui dėl jų pažeidžiamumo. Priekabiavimas elektroninėje erdvėje gali pasireikšti ivairiomis formomis, pavyzdžiui, privataus gyvenimo pažeidimais kibernetinėje erdvėje ir informacijos bei vaizdų, įskaitant intymius, emimų, dalijimusi ir tvarkymu (žr., pvz., EŽTT 2021 m. rugsėjo 14 d. sprendimą byloje *Volodina prieš Rusiją*, peticijos Nr. 40419/19; 2008 m. gruodžio 2 d. sprendimą byloje *K. U. prieš Suomiją*, peticijos Nr. 2872/02).
40. Taigi, įvertinusi tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija visų pirma nusprendžia, kad šioje byloje, nustatydamas ieškovei priteistino neturtinės žalos atlyginimo dydį, apeliacinės instancijos teismas pagrįstai teisiskai reikšmingomis nurodė tokias faktines aplinkybes kaip itin aplaidus atsakovės elgesys (itin šurkštus asmens duomenų teisinės apsaugos pažeidimas), taip pat pavogtu bei paviešintu duomenų jautrumas, faktas, kad vėliau jautrus duomenys buvo ne tik pavogti, kas savaime lemia neturtinę žalą, bet ir paviešinti, prieinami internete. Remiantis cituota EŽTT jurisprudencija, konstatuotina, kad ieškovės atžvilgiu buvo padarytas dvigubo pobūdžio pažeidimas – ne tik (*duomenys neskelbtini*) duomenų atskleidimas bei (*duomenys neskelbtini*) paviešinimas, bet ir kibernetinio pobūdžio pažeidimas, priskiriamas prie smurto prieš moteris formu. Teismas, be kita ko, pagrįstai atsižvelgė į tai, kad dėl susiklosčiusios situacijos ieškovė patyrė (*duomenys neskelbtini*) sunkumų (jie pablogėjo).
41. Vis dėlto teisėjų kolegija pažymi, kad nagrinėjamu atveju bylą nagrinėję teismai neatsižvelgė nei į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, nei į Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką dėl neturtinės žalos atlyginimo dydžio teisės į privatą gyvenimą pažeidimo bylose. Lyginamuoju

aspektu išanalizavus analogiškos teisinės vertybės pažeidimo bylas matyti, kad ieškovei priteisto žalos atlyginimo dydis reikšmingai viršija Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje bei Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje priteisiamo neturtinės žalos atlyginimo dydžius. Šiuo aspektu pažymėtina, kad EŽTT nagrinėja bylas dėl valstybių Konvencijos dalyvių atsakomybės, pažeidus Konvenciją; žalos atlyginimo klausimas sprendžiant dėl valstybės atsakomybės įprastai yra subsidiarus. Atsižvelgiant į tai, teisėjų kolegijos vertinimu, negalima daryti besalynių paralelių tarp bylų dėl žalos atlyginimo, kurias nagrinėja nacionaliniai teismai, ir bylų dėl Konvencijos pažeidimo, kurias nagrinėja EŽTT. Tuo tarpu Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika dėl neturtinės žalos atlyginimo teisės į privatu gyvenimą pažeidimo atveju yra suformuota prieš daugiau nei 10 metų, todėl yra pagrįsta įvertinti valstybės ekonomikos pokyčius, pavyzdžiui, nacionalinės valiutos pasikeitimą, aukštą infliacijos lygį. Teisėjų kolegija pažymi, kad didžiausias Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje priteistas neturtinės žalos atlyginimo dydis už teisės į privatu gyvenimą pažeidimą yra 15 000 Lt, atitinkantis 4344 Eur, tačiau, minėta, kad egzistuojanti teisminė praktika turi būti vertinama ir, be kita ko, atsižvelgiant į pasikeitusią ekonominę situaciją.

42. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad teismai iš esmės tinkamai nustatė neturtinės žalos dydžius nustatyti reikšmingas aplinkybes, tačiau šių aplinkybių neįvertino egzistuojančios teisminės praktikos kontekste, o tai nulėmė iš dalies netinkamą CK 6.250 straipsnio taikymą. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į nutartyje nurodytas teismų nustatytas faktines aplinkybes ir pateiktus teisinius išaiškinimus, nusprendžia, kad ieškovei iš atsakovės (*duomenys neskkelbtini*) priteistinas neturtinės žalos atlyginimo dydis, atitinkantis CK 6.250 straipsnyje įtvirtintas taisykles bei užtikrinantis teisingumo principo įgyvendinimą, yra 15 000 Eur.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

43. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą (CPK 93 straipsnio 1 dalis). Jeigu ieškinys patenkintas iš dalies, CPK 93 straipsnyje nurodytos išlaidos priteisiamos ieškovui proporcingai teismo patenkintų reikalavimų daliai, o atsakovui – proporcingai teismo atmestų ieškinio reikalavimų daliai (CPK 93 straipsnio 2 dalis). Jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą (CPK 93 straipsnio 5 dalis).
44. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje yra suformuluota teisės taikymo ir aiškinimo taisyklė, pagal kurią, tai atvejais, kai iš dalies tenkinamas ieškovo reikalavimas dėl neturtinės žalos atlyginimo, teismas, skirstydamas byloje šalių patirtas bylinėjimosi išlaidas, taisyklę „pralaimėjęs moka“ turi taikyti ne mechanškai, o vadovaudamasis CPK 93 straipsnio 4 dalimi ir 3 straipsnio 7 dalyje nurodytais teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais; teismas gali nukrypti nuo bendrųjų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsižvelgdamas į šių išlaidų susidarymo priežastis, be kita ko, įvertindamas taisyklę „pralaimėjęs moka“ nustatyto teisės į teisminę gynybą ribojimo tikslą ir proporcingumą, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo rezultata ir jo poveikį ginčo šalims, taip pat atsižvelgdamas į ieškovo ir atsakovo procesinį elgesį, aplinkybę, ar atsakovas patyrė papildomų išlaidų dėl pareikšto didesnio reikalavimo, ir kitas šiam klausimui išspręsti reikšmingas individualias bylos aplinkybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-75-916/2023, 36 punktas).
45. Nustatyta, kad ieškovė pirmosios instancijos teisme patyrė 1220 Eur bylinėjimosi išlaidų. Atsakovė pateikė įrodymus, pagrindžiančius 1421,75 Eur dydžio pirmosios instancijos teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas. Duomenų apie apeliacinės instancijos teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas ieškovė nepateikė, o atsakovė pateikė duomenis apie 1815 Eur dydžio apeliacinės instancijos teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas. Kasaciniame teisme ieškovė patyrė 450 Eur dydžio bylinėjimosi išlaidas, o atsakovė – 2420 Eur dydžio bylinėjimosi išlaidas.
46. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad byla nėra itin sudėtinga, taip pat nėra didelės apimties, į faktą, kad (*duomenys neskkelbtini*), be to, nustatytos visos atsakovės civilinės atsakomybės sąlygos, vadovaudamasi teisingumo, sąžiningumo ir protingumo principais, siekdama užtikrinti Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnyje įtvirtintą teisę kreiptis į teismą, nusprendžia, kad, tenkinus didesnę ieškovės ieškinio dalį, ieškovė įgijo teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą iš atsakovės, tuo tarpu atsakovei jos patirtos bylinėjimosi išlaidos nėra atlyginamos. Trečiojo asmens (*duomenys neskkelbtini*) patirtos bylinėjimosi išlaidos neperskirstomos, paliekant Kauno apygardos teismo 2022 m. lapkričio 17 d. sprendimą priteisti trečiajam asmeniui iš atsakovės (*duomenys neskkelbtini*) 1000 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Kauno apygardos teismo 2022 m. lapkričio 17 d. nutartį pakeisti ir nutarties rezoliucinę dalį išdėstyti taip:

„Pakeisti Kauno apylinkės teismo 2022 m. birželio 13 d. sprendimą – ieškinį tenkinti iš dalies. Sumažinti ieškovei (*duomenys neskkelbtini*) iš atsakovės (*duomenys neskkelbtini*) priteisto neturtinės žalos atlyginimo dydį iki 15 000 (penkiolikos tūkstančių) Eur.

Iš atsakovės (*duomenys neskkelbtini*) trečiajam asmeniui (*duomenys neskkelbtini*) priteistą 5566,85 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą sumažinti iki 1000 (vieno tūkstančio) Eur.

Kitą Kauno apylinkės teismo 2022 m. birželio 13 d. sprendimo dalį palikti nepakeistą.“

Priteisti ieškovei (*duomenys neskkelbtini*) iš atsakovės (*duomenys neskkelbtini*) 450 (keturių šimtų penkiasdešimties) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Donatas Šernas

Gediminas Sagatys

Antanas Simniškis